

Õpilaste teadmiste ja oskuste, käitumise ja hoolsuse hindamise põhimõtted ja kord Jõgeva Põhikoolis

Kinnitatud

ÕN nr1 29.08.2013

Jõgeva Põhikooli direktori
KK 5 30.08.2013

Muudetud ÕN nr 5
30.08.2016

ÜLDSÄTTED

I Hindamise alused

(1) Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse õpilasele kohaldatava riikliku õppekavaga ja selle alusel koostatud kooli õppekavaga nõutavatest teadmistest ja oskustest.

(2) Käitumise ja hoolsuse hindamisel lähtutakse kooli õppekava ning kooli kodukorra nõuetest.

(3) Teadmiste ja oskuste ning käitumise ja hoolsuse hindamise põhimõtted, tingimused ja kord sätestatakse käesolevas juhendis, arvestades „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29-31 ja „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 19-23 sätestatust.

(4) Kui õpilasele on koostatud individuaalne õppekava, arvestatakse hindamisel individuaalses õppekavas sätestatud erisusi. Õpilasele koostatud individuaalne õppekava sisaldab õpilase tulemuste hindamise korda.

II Hindamise eesmärk

(1) Hindamise üldeesmärk on

1) toetada õpilase arengut – anda tagasisidet õpilase arengu kohta, innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima, suunata õpilase enesehinnangu kujunemist ja suunata õpilast edasise haridustee valikul;

2) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;

3) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning põhikooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

(2) Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja –viise. Hindamine on õppimise ja õpetamise lahutamatu osa.

(3) Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse hindeid viiepallisüsteemis.

(4) Kunstiõpetuses, kehalises kasvatuses, muusikaõpetuses ja tehnoloogiaõpetuses arvestatakse õpitulemuste arvestuslikul hindamisel ka õpilase individuaalset arengut.

(5) Iga aineõpetaja fikseerib oma hindamise põhimõtted klassi töökavas, mis peab vastavuses olema kooli õppekava nõuetega.

III Hindamisest teavitamine

(1) Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja

hinnangule. Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord on esitatud kooli kodukorras.

(2) Kooli hindamise korraldus on kättesaadav lapsevanemale, õpilase seaduslikule esindajale, õpilasele ja õpetajale kooli koduleheküljel ning asub paber kandjal ka kooli raamatukogus ning seda tutvustatakse klassi lastevanemate koosolekul.

(3) Õppeainete teadmiste ja oskuste hindamise põhimõtteid ja korda tutvustavad õpilastele klassiõpetajad ja aineõpetajad õppeperioodi algul ning kannavad selle e-päevikusse õppeaasta esimese tunnikirjelduse alla.

(4) Kokkuvõtvad hinded tehakse lapsevanemale teatavaks klassitunnistuse ja e-päeviku kaudu.

(5) Koolis on kasutusel e-päevik ja 1.-4. klassi õpilastel õpilaspäevik. Õpilasele, kelle vanemal puudub e-päeviku kasutamise võimalus või kellel on mõnes õppeaines hinnete seis „nõrk“ või „puudulik“, saadetakse kord trimestris klassijuhataja poolt koju väljaprintitud hinnete leht, mille õpilane tagastab klassijuhatajale vanema allkirjaga.

(6) Kool annab õpilasele ja vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise ja hoolsuse kohta kolm korda õppeaastas e-päeviku, üks kord aastas klassitunnistuse kaudu ning vähemalt üks kord õppeaastas arenguestlusel.

(7) Trimestri jooksul saadud hinded kannab aineõpetaja e-päevikusse hinde saamise päeval.

(8) Esimeses klassis kehtib kooli poolt välja töötatud tunnistuse vorm.

TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE

IV Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus

(1) Jõgeva Põhikoolis kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist.

(2) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

a) Õppetunni või mõne muu õppetegevuse vältel saab õpilane õpetajalt, kaaslastelt või enesehinnangu abil enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade), ent ka käitumise, hoiakute ning väärtushinnangute kohta.

b) Õpilane kaasatakse hindamisse, et arendada tema oskust eesmärgi seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel hinnata ning tõsta õpimotivatsiooni.

c) Koolipere annab õpilasele igapäevaste tegevuste ja sündmuste vältel tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Kool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtustega ning heade tavadega.

d) Arenguestlusel analüüsitakse õpilase arengut ja toimetulekut tulenevalt õpilase individuaalsest eripärast ja õpilase, vanema või kooli poolt oluliseks peetavast (näiteks käitumine ja emotsionaalne seisund, hoiakud ja väärtushinnangud, motivatsioon, huvid, teadmised ja oskused). Arenguestlus võimaldab anda

tagasisidet õppekava üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatuseesmärkide, läbivate teemade eesmärkide, ainevaldkondlike eesmärkide ja ainealaste õpitulemuste kohta. Arenguveestlusel seatakse uued eesmärgid õppimisele ja õpetamisele. Arenguveestluse oluline osa on õpilase enesehindamine.

- e) Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta. Õpimapp sobib arenguveestluse alusmaterjaliks.

(3) Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas või individuaalses õppekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega.

(4) Ainealaseid teadmisi ja oskusi hinnatakse nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes. Õppeteema lõppedes õpilase ainealaste teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatavaid õpiülesandeid nimetatakse olulisteks õpiülesanneteks (nende hulka võivad kuuluda kontrolltööd, suulised ülesanded jm). E-päevikus on vastavad hinded tähistatud arvestuslike hinnatena.

- Kontrolltöö on ulatuslik kirjalik töö, mida kasutatakse õppeteema lõppedes õpilase ainealaste teadmiste ja oskuste hindamisel.
- Tunnikontroll lühike kirjalik töö, mis koostatakse ühe õppetunni või ühe alateema materjali kohta.

(5) Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse numbriliste hinnatega viiepallisüsteemis või sõnaliste hinnangutega.

(6) Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, hinnatakse kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hindega „nõrk“.

(7) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.

(8) Trimestri alguses teeb õpetaja õpilastele teatavaks õppeaines oodatavad õpitulemused ning planeeritud olulised õpiülesanded (samuti nende täitmise aja ja vormi), mille täitmine on õpilastele kohustuslik.

(9) Oodatavate õpitulemuste saavutatust kontrollivate oluliste õpiülesannete aeg kavandatakse kooskõlastatult teiste õppeainete õpetajatega (aineõpetaja täidab e-päevikus kontrolltööde graafiku).

(10) Päevas võib õpilastele planeerida ühe kontrolltöö, nädalas mitte rohkem kui kolm kontrolltööd.

(11) Kirjalikud tööd tagastab õpetaja hinnatult vähemalt 5 õppepäeva jooksul pärast töö tegemist.

(12) Kui õpilasele on koostatud individuaalne õppekava (IÕK), märgitakse õpilase tööle “Hinnatud individuaalse õppekava (IÕK) alusel”.

V Kokkuvõtva hindamise põhimõtted

(1) Kokkuvõttev hindamine on hinnete koondamine trimestrihinneteks ning nende koondamine omakorda aastahinneteks. Kokkuvõttev hinne ei pea olema aritmeetiline

keskmise. Õpetajal on õigus arvestada arvestuslikke hindeid suurema osakaaluga. E-päevikus olev keskmine hinne on informatiivse tähendusega.

(2) Kokkuvõtvalt hinnatakse õpilasi kolmel korral aastas trimestrite kaupa.

(3) Trimestrihinded on aluseks aastahinde panemisel.

(4) Õppeainete kokkuvõtavad trimestri-, aasta- ja kooliastmehinded kantakse Studiumis elektroonilisse klassipäevikusse ning klassitunnistusele. Aasta- ja kooliastmehinded kantakse ka õpilasraamatusse. Kui õpilasele on põhikoolis koostatud individuaalne õppekava, märgitakse tunnistusele ja õpilasraamatusse „Õppis individuaalse õppekava alusel“

(5) Kui õppeperioodi kestel on õppeaine trimestrihinne jäänud välja panemata (õpilane on jäänud hindamata) ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk“ või antakse tulemustele mitterahuldav hinnang.

(6) Õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik“ või „nõrk“, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, määratakse õpilasele vajalik tugisüsteem (nt õpiabirühm, pikapäevarühm, tugispetsialisti teenus jm) või koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.

VI Kasutatav hindedüsteem

(1) Klassides, kus hinnatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi numbriliselt, kasutatakse viiepallisüsteemi: hinne „5“ on „väga hea“, „4“ – „hea“, „3“ – „rahuldav“, „2“ – „puudulik“ ja „1“ – „nõrk“.

(2) Hinde „5“ („väga hea“) saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on täiel määral kooli õppekavas toodud õpitulemuste kõrgtaseme nõuetele vastav. Punktiarvestuse kasutamisel õpitulemuse hindamisel, hinnatakse tulemust hindega „5“, kui õpilane on saanud 90-100% võimalikust punktide arvust.

(3) Hinde „4“ („hea“) saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus on kooli õppekavas toodud õpitulemuste kesktaseme nõuetele vastav. Punktiarvestuses on õpilane saanud 75-89% võimalikust punktide arvust.

(4) Hinde „3“ („rahuldav“) saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), praktiline tegevus või selle tulemus on kooli õppekavas toodud õpitulemuste algtaseme nõuetele vastav. Punktiarvestuses on õpilane saanud 50-74% võimalikust punktide arvust.

(5) Hinde „2“ („puudulik“) saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus vastab osaliselt kooli õppekavas toodud õpitulemuste algtaseme nõuetele, kuid esineb olulisi puudusi ja vigu. Punktiarvestuse kasutamisel õpitulemuse hindamisel, hinnatakse tulemust hindega „2“, kui õpilane on saanud 20-49% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

(6) Hinde „1“ („nõrk“) saab õpilane, kelle suuline vastus (esitus), kirjalik töö, praktiline tegevus või selle tulemus ei vasta õppekavas toodud õpitulemuste nõuetele. Punktiarvestuses on õpilane saanud 0-19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

(7) 1. klassis kasutatakse õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel kõigis õppeainetes suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis kirjeldavad õpilase teadmisi ja oskusi erinevates õppeainetes.

(8) Kui õpilasele on koostatud individuaalne õppekava, sätestatakse selles hindamise erisused.

HINDE JA HINNANGU VAIDLUSTAMINE

VII Hinde ja hinnangu vaidlustamine

(1) Õpilasel ja tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli õppejuhile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega ja kirjaliku töö puhul koos vaidlustamise tööga. Vaidlustamine on individuaalne ning selle lahendamine toimub reeglina õpilase (ja õpilase vanema), õppejuhi ning aineõpetaja koostöös.

(2) Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

JÄRELEVASTAMISTE JA JÄRELTÖÖDE SOORITAMISE KORD

VIII Järelevastamise ja järeltööde sooritamise korraldus

(1) Õpilasel, kes sooritas olulise õpiülesande hindele „puudulik“ või „nõrk“, on õigus ja kohustus oluline õpiülesanne järele vastata. Järelevastamisel saadud hinne kantakse e-päevikus puuduliku hinde järel kaldkriipsu taga asuvasse uude lahtrisse. Kokkuvõtval hindamisel arvestatakse järeltöö hinnet.

(2) Koolist puudunud õpilane täidab ainekavas planeeritud olulise õpiülesande õpetaja järelevastamise ajal või eraldi õpetajaga kokkulepitud ajal. Järelevastamisel või järeltöö sooritamisel saadud hinne kantakse e-päevikusse.

(3) Kui õpilane vajab olulise õpiülesande täitmiseks lisajuhendamist, võimaldab õpetaja seda oma konsultatsioonijal.

(4) Järelevastamise ja konsultatsiooniajad on määratud õpetaja poolt ja kajastuvad kooli kodulehel.

(5) Sooritamata töö märkimiseks kasutatakse e-päevikus eraldi tähist (0).

(6) Kui õpilane ei tule õpetajaga kokku lepitud ajal ilma mõjuva põhjuseta olulist õpiülesannet järele vastama, võib vastavat suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk“.

(7) Õpilasel on olulise õpiülesande järele vastamiseks aega vähemalt 10 õppepäeva (kui vastastikusel kokkuleppel õpetajaga ei ole sätestatud teisiti).

IX ÕPILASE JÄRGMISSE KLASSI ÜLEVIIMISE, TÄIENDAVALLE ÕPPETÖÖLE JA KLASSIKURSUST KORDAMA JÄTMISE KORD

(1) Trimestrihinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetöele või klassikursust kordama. Õpilaste järgmisse klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu.

(2) Õpilane jäetakse täiendavale õppetöele õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik“ või „nõrk“ või mitterahuldav hinnang. Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

(3) Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetel juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu.

(4) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik“ või „nõrk“ või mitterahuldav hinnang, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.

(5) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik“ või „nõrk“ või samaväärne sõnaline hinnang. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse.

(6) Lõikes 1 sätestatud tähtaegu ei kohaldata õpilase suhtes, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajas.

Põhikooli lõpetamine

(8) Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad“, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.

(9) Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:

- 1) kellel on üks „nõrk“ või „puudulik“ eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
- 2) kellel on kahes õppeaines kummaski üks „nõrk“ või „puudulik“ eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.

(10) 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle. Antud tähtaega ei kohaldata individuaalse õppekava alusel õppinud õpilasele, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajas.

(11) Haridusliku erivajadusega õpilasele, kelle individuaalne õppekava sätestab teistsugused nõuded võrreldes riikliku õppekavaga, on lõpetamise aluseks individuaalse õppekava õpitulemuste saavutus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel (ühtsete küsimustega põhikooli lõpueksamitöö kohandamine, abivahendite kasutamine, koolieksam vms) vastavalt haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud lõpueksamite korraldamise tingimustele ja korrale.

X KÄITUMISE JA HOOLSUSE HINDAMINE

(1) Põhikoolis hinnatakse õpilase käitumist ja hoolsust.

(2) Käitumist ja hoolsust hindab klassijuhataja koostöös aineõpetajaga.

(2) Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppeülesannetes: kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

(3) Lapsevanemal on õigus saada teavet õpilase käitumise ja hoolsuse hindamise põhimõtete ja korra kohta ning saada teada oma lapse hindeid käitumise ja hoolsuse kohta. Kool annab õpilasele ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise ja hoolsuse kohta kolm korda õppeaastas.

(4) Käitumise ja hoolsuse hindamise põhimõtteid ja korda tutvustab õpilastele klassijuhataja.

(5) Õpilane viiakse üle järgmisse klassi olenemata käitumise ja hoolsuse aastahindest.

Käitumise hindamine

(1) Käitumist ja hoolsust hinnatakse hinnetega “eeskujulik”, “hea”, “rahuldav” ja “mitterahuldav”.

(2) Käitumishindega “eeskujulik” hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane igas olukorras, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt ning kellel ei esine põhjuseta puudumisi.

(3) Käitumishindega “hea” hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid.

(4) Käitumishindega “rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi ja/või põhjuseta puudumisi.

(5) Käitumishindega “mitterahuldav” hinnatakse õpilasi, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme. Õpilase käitumise võib hinnata “mitterahuldavaks” ka üksiku õigusvastase teo või ebakõlbelise käitumise eest.

Hoolsuse hindamine

Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppeülesannetes: kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

(1) Hoolsushindega “eeskujulik” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetes alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel töökas ja järjekindel, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni.

(2) Hoolsushindega “hea” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetes kohusetundlikult, on töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel, hoolikas ning õpib võimetekohaselt.

(3) Hoolsushindega “rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel ega õpi oma tegelike võimete kohaselt.

(4) Hoolsushindega “mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimete kohaselt, suhtub õppeülesannetes lohakalt ja vastutustundetult.